

JOHAN VAN DORSTEN

*De geur
van
gras*

Johan van Dorsten

De geur van gras

Westfriesland

HOOFDSTUK 1

Willem Marken liep langzaam over het erf in de richting van land aan de IJssel. Hij veegde het zweet van zijn gezicht, want het was erg warm in de stal. Ze hadden met hun vieren – va, moe, zijn zuster Fien en hijzelf – de vijftwintig koeien gemolken, en dat was in de ouderwetse stal een vreselijk werk. Ze zagen allemaal uit naar de dag dat de koeien weer naar buiten konden. Het zou nog wel een paar dagen duren voor zijn vader vond dat er gras genoeg was. Willem dacht dat het al wel kon, maar over die zaken besliste zijn va, en dat beviel hem eigenlijk heel goed. Fien zei weleens: ‘va weet alles altijd alleen, maar wij zijn toch zeker ook niet onnozel.’ Dat was waar, maar Willem vond het maar wat gemakkelijk dat zijn vader alles regelde. Hij was heel tevreden met zijn leven. Hij werkte meestal met de paarden. Dat was mooi werk en die dieren begrepen hem heel goed.

‘Och, jij,’ zei Fien, ‘jij bent ook wel zo’n laatbloeier.’

Daar had ze misschien wel gelijk in, maar hij was nou eenmaal zoals hij was. Nu alle koeien hadden afgekalfd, hielp moe ook met het melken.

‘Ik doe het voor va,’ zei ze. ‘Hij is vaak zo benauwd na het melken.’

Nu Fien deze zomer ging trouwen, moest er heel wat gebeuren. Va had gezegd: ‘Zoals het vroeger was, was alles beter. Dan huurde je een meid om dingen te regelen. Maar die kun je tegenwoordig haast niet meer krijgen.’

Ja, dat was waar, na de oorlog was alles veranderd. Een boerenmeid was niet meer te krijgen, zelfs niet als je meer wilde betalen dan ze in de fabriek konden verdienen. In de fabriek werd gewerkt van ’s morgens acht tot ’s middags vijf. Daar had je als boer niet veel aan, want dan had je nog

geen hulp bij het melken. Ze stonden elke morgen om vijf uur op en dan lukte het nog maar net om de melk op tijd aan de weg te zetten.

Va had gezegd: 'We ontkomen er niet aan Willem, om een loopstal te zetten. Maar ja, het geld. Ze zeggen dat een stal voor al het vee dat wij hebben wel zestigduizend gulden gaat kosten.' Va had hem een artikel gegeven met de woorden: 'Hier, lees jij het ook maar eens, dan kunnen we erover nadenken.'

Nou, wat ze in dat artikel zeiden, dat leek hem niet zo raar. Je kon in zo'n loopstal meer koeien houden, omdat je de koeien 's nachts in de stal liet liggen. Omdat de koeien daardoor minder gras vertraptten, vooral in de herfst, als het land heel nat was, kon je al gauw een koe meer houden op hetzelfde land. Omdat je in de herfst, als het gras van mindere kwaliteit was, de koeien bijvoerde in de stal, kreeg je ook meer melk. En je had veel minder werk, want de mest werd opgevangen in een kelder. De koeien liepen dan op roosters waar de mest doorheen viel. Je pompte vervolgens die mest uit de kelder met een grote tractor. Daar had je natuurlijk een grote, zware tractor bij nodig. Eigenlijk allemaal te mooi om waar te zijn, maar het scheen echt zo te zijn, want er werden in Nederland al heel wat van die stallen gebouwd.

'Dat moeten we doen, va,' had hij de volgende dag gezegd. 'En het geld, Willem? Waar halen we dat vandaan?'

Ja, voor hun bedrijf hadden ze een stal nodig waarin zeker een vijftig koeien konden lopen.

'Ja, zo'n stal kost wel een hoop geld hè?'

'Flink. De vraag is hoe we aan dit geld moeten komen. Zoals we nu boeren, gaat het prima zoals het is, maar overblijven doet er feitelijk niets.'

Willem wist niet wat hij zeggen moest. Met de inkomsten had hij zich nooit bemoeid. Zijn moeder zorgde voor nieuwe

kleren en als hij eens om een nieuwe fiets vroeg, dan moest hij meestal wel wachten tot hij jarig was, maar kwam die fiets er wel. ‘Dus we houden nooit geld over?’ vroeg hij.

‘Nee, Willem, dat zit er echt niet in.’

Willem verzonk even in gepeins, toen vroeg hij: ‘Maar hoe doen die andere boeren het dan? Er zijn zat boeren die minder koeien hebben en die hebben ook nog vaak een auto.’

Zijn vader haalde zijn schouders op. ‘Andermans zaken zijn moeilijk te lezen. Nou ja, hoe het ook zij, ik vind dat jij het maar moet beslissen. Je moeder en ik stoppen ermee. Je zuster Fien gaat trouwen met Henk, maar die wil niks van boeren weten, dus moet jij alles overnemen. We hebben je zuster tienduizend gulden beloofd en jij krijgt dat ook, en voor de rest moet je dan maar naar de bank gaan. Het zou wel helpen als je verkering had. Als je een meisje had, als zij misschien ook wat meebrengt, dan wordt het een stuk gemakkelijker. Dat meisje van Verema, een boerendochter ook nog, is dat niks voor jou?’

‘Je bedoelt Anna?’

‘Precies. Je praat altijd met haar als ze bij Fien is en laatst toen Fien jarig was, heb je de hele avond naast haar gezeten.’

Willem zuchtte een keer. Hij mocht Anna wel, maar hij had de indruk dat zij hem niet zag zitten. Ze praatten altijd over het boerenleven, maar ja, wie zei dat ze ook echt de ambitie had om boerin te worden?

Hij zuchtte nog een keer. Hij had nog nooit een meisje gehad, Fien noemde hem soms een dooie pier, maar hij vond dat het leven thuis bij zijn ouders goed was. En de boerderij, daar was altijd van alles aan de hand. Als het dan zaterdagavond was, liep hij liever een keer naar de IJssel toe dan op een onzeker avontuur uit te gaan.

Zijn vader zei nu echter: ‘Je moeder en ik willen ermee

stoppen. We hebben nog een spaarcentje en als jij ons rente betaalt, redden we ons best.'

Willem vond het moeilijk, want nu kwam alles tegelijk. Nou moest hij binnenkort naar de bank, want Fien moest die tienduizend gulden hebben, en feitelijk moest hij na dat ze naar de notaris waren geweest een plan van aanpak gereed hebben. Hij kon in zijn eentje onmogelijk deze boerderij bewerken. En een meid of een knecht was niet te krijgen, Ja, misschien wilde Jaap wel bij hem komen, maar hij wist niet eens of hij dat betalen kon. Hij dacht: weet je wat, ik praat er eens over met Anna. Dat moest dan wel gauw een keer gebeuren, want als Fien getrouwd was, zou ze waarschijnlijk niet meer bij hen komen.

Zo was de situatie en nu hij op de dijk liep, besepte hij dat hij voor het blok werd gezet door zijn ouders. Hij zou geld moeten lenen en hij zou in elk geval een loopstal moeten laten zetten. De mensen die al een loopstal hadden, vertelden dat het de helft scheelde in het werk. Dat was tenminste een ontlasting. Hij kon er weleens over praten met Anna. Zij was altijd bereid om over de boerderij te praten, kwam hij ineens tot de ontdekking. Zo vaak als ze bij hen was geweest, altijd had ze wel een vraag over een koe of over het werk waar iedere boer mee bezig was in een bepaalde tijd.

Zou het toch kunnen dat zij iets in hem zag? Hij had altijd de indruk dat geen enkel meisje iets in hem zag, en omdat hij zich gelukkig voelde op hun eigen boerderij, had hij zich daar eigenlijk nooit zorgen over gemaakt. Maar nu werd alles anders. En alles kwam samen, nu Fien ging trouwen en nu ineens wilden zijn ouders stoppen met de boerderij. Fien moest haar portie uitbetaald krijgen en va en moe zagen er natuurlijk tegen op om geld van de bank te lenen. Nooit hadden ze geld hoeven lenen. Ze waren door

zijn grootouders op deze boerderij gezet en moe had wel zo veel geld meegekregen dat een groot veebeslag kon worden aangeschaft. En later hadden ze ook nog ieder een erfenis gekregen.

Willem had verwacht dat zijn vader eerst zou zorgen dat er een loopstal werd gebouwd en als die zaak was geregeld, konden ze erover denken in het dorp te gaan wonen. Maar zijn vader zag dat niet zitten. 'Ik ga je moe niet opzadelen met het feit dat wij een hypotheek moeten nemen,' zei hij ervan.

Maar nu werd van Willem wel mooi verwacht dat hij in zijn eentje dit op ging lossen. Dat Fien dat geld meekreeg omdat ze graag zelf een huis wilden kopen, was eigenlijk heel redelijk. Hij had echter altijd gedacht dat zijn ouders wel een spaarpotje hadden. Nou ja, eigenlijk was het wel een goede zaak dat Fien dat geld meekreeg en dat hij ook op een bedrag mocht rekenen. Vaak genoeg werd een verdeling uitgesteld tot een van de ouders was overleden. Nee, dan maar liever meteen die zaken regelen.

Nu Willem er zo over nadacht, dacht hij dat er nauwelijks een probleem was. Hij zou naar de bank moeten, nou en, als hij toch wat geld moest lenen, dan kon hij beter meteen een wat groter bedrag lenen, ook voor een loopstal. Als het wel de helft scheelde met het werk, dan had hij zo'n stal gewoon nodig. En als zijn ouders in het dorp woonden en hij was hier in zijn eentje, dan zou het er nog weleens om kunnen spannen of hij over zou komen.

Gelukkig kon je altijd een beroep doen op een loonwerker. Die mensen waren wel duur, maar er stond tegenover dat ze ook werkten met de modernste machines, zodat ze heel snel hooi of persvoer in de berg of aan een hoop konden rijden.

Er vloog een eind voor hem een kievit omhoog en toen hij in die richting liep waar het dier was opgevlogen, begon

de vogel hevig te protesteren. Het dier vloog in kringen om hem heen. Ah, hier in de buurt was een nest. Ja, daar lagen drie eieren. Willem stopte er twee van in zijn pet.

Terwijl hij terugliep naar huis, zag hij dat Gerard, een buurjongen, hem stond op te wachten. Ah, daar kregen ze misschien nog wel een nieuwmelkte koe. Ze waren daar altijd wat later dan bij Willem. Nou ja, bij hen was het werk gedaan – hij had wel tijd om te helpen.

Het was precies zoals hij dacht. ‘Hoi Willem, ik zag je gaan en omdat wij vandaag nog een nieuwmelkte koe krijgen, dacht ik: ik vraag Willem even, dan weet ik zeker dat ik er niet alleen mee kom te zitten.’

‘O, best hoor, ik loop wel even met je mee. Wij zijn klaar met het melken en voeren.’

Ze liepen naar de stal en toen Gerard de koe aanwees en Willem even aan de banden voelde, merkte hij meteen dat het nog wel een tijdje kon duren voor de koe zover was. ‘Kom maar mee dan,’ zei Gerard, ‘mijn moe heeft vast al wel koffie.’

De moeder van Gerard was weduwe en iedereen dacht dat Gerard er wel bij in zou trouwen, maar dat schoot niet op. Gerard ging met een dochter van de smid, maar over trouwen was zeker nog niet gesproken, want de laatste keer dat Willem ernaar gevraagd had, had Gerard gezegd: ‘O, dat zien we wel. Weet je, Geziena wil dat we apart komen te wonen. Dat betekent dat er verbouwd moet worden en daarvoor moet er geld op tafel komen.’

‘Die Geziena van jou, die zal toch wel wat meekrijgen, Gerard.’

‘Ja, maar daar durf ik haar nog niet naar te vragen. En hoe heb jij het dan met die Anna? Ja, het heet dat ze de vriendin van Fien is, maar we zien jou zo vaak met haar over het erf lopen, we denken: dat zal wel wat worden met die twee.’

Omdat Gerard er nu ook al over begon, leek het wel opzet te zijn om Anna en hem aan elkaar te plakken, terwijl hij nog nooit met Anna over een verkering had gesproken.

Gerard kende Willem heel goed, hij zei schertsend: ‘Heb je haar al durven vragen, of heb je angst dat zij je uit zal lachen?’

‘Ha,’ zei Willem, ‘uitlachen? Dan zal ik haar toch eerst moeten vragen.’

‘Ja, daar hebben we het toch over.’

‘Ja, daar heb jij het over, maar als ik jou vraag of je al gauw gaat trouwen met Geziena, dan zeg je alleen dat je haar niet durft te vragen hoeveel ze meekrijgt.’

‘Nou ja, laten we naar de koffie gaan,’ zei Gerard, die maar liever over een ander onderwerp wilde praten. Ze dronken koffie en nu vertelde Willem: ‘Ik denk dat wij een loopstal gaan zetten. Weet je, Fien gaat trouwen en mijn va en moe willen stil gaan leven.’

Nu was het de moeder van Gerard, die zei: ‘O, en dan gaan jij en Anna natuurlijk trouwen. Nou, die meid krijgt vast wel zo veel mee dat je best een loopstal kunt zetten, want haar vader boert goed. Ja, onze Gerard moet het spul ook wel een keer overnemen, maar die verkering van hem schiet niet erg op.’

‘Dan zal de boel toch eerst verdeeld moeten worden, moe,’ zei Gerard meteen.

‘Voorlopig heb ik geen andere inkomsten dan van de boerderij, jongen, dus zet die verdeling maar uit je hoofd. Wij hebben ook niet zoals bij Willem thuis ook nog een woning in het dorp.’

‘Laten we gaan kijken of de koe al opschiet,’ zei Gerard, die het gepraat over de mogelijkheid die hij had om het spul over te nemen al zat was, omdat er zo veel haken en ogen aan zaten.

‘De koe die nou moet kalven,’ vertelde Gerards moeder even later, ‘heeft er een handje van om er lang over te doen. Soms wel een dag.’

‘Nou, laten we maar eens kijken,’ stelde Willem voor. ‘Misschien valt het mee. In elk geval, als het nog niets is opgeschoten, dan ga ik eerst naar huis. Ik ben zomaar even het land in gelopen, ze zullen niet weten waar ik ben.’

Toen ze achter de koe stonden, die nauwelijks was aangevonden, vertelde Gerard: ‘Weet je, Willem, onze pachtheer heeft bericht gestuurd dat hij de boerderij wil verkopen.’

‘Toe maar. En wat moeten jullie nou dan?’

‘We hebben natuurlijk de eerste koop, maar het spul is getaxeerd op zestigduizend, en wij hebben geen geld.’

‘Dat kun je toch lenen. Volgens mij is de taxatie niet gek hoog. Je hebt veertien bunder best land.’

‘Ja, maar daar komt de voortvaring nog bovenop en als je iets koopt, moet je overdrachtsbelasting betalen.’

Willem knikte. Er zou wel een zware wijs opgaan voor Gerard eigenaar zou worden. Hij vond het wel jammer, want ze hadden altijd een goeie buur aan hen gehad. ‘Hoeveel jaar pacht heb je nog, Gerard?’

‘O, nog zes jaar, en daarom maakt mijn moe zich geen zorgen.’

‘Dat is fijn om te horen. Jullie zitten voorlopig nog wel goed. Nou, ik ga, Gerard. Als de koe zover is, dan kom je me maar roepen.’

Toen Willem thuiskwam, stond Fien op hem te wachten. ‘Waar was je nou zo lang? Ik wil met je praten en ik zou naar Anna gaan, en jij blijft maar uit.’

‘Ik ben er nu en als je wat te zeggen hebt, zeg het dan.’

‘Nou zeg, blaas maar niet zo hoog van de toren. Ik wil weten of je nou al hebt geregeld dat ik die tienduizend gulden

krijg. Morgen ga ik naar Henk en dan wil ik graag weten waar ik op rekenen kan.'

'Het komt goed hoor.'

Fien staaarde hem aan, vroeg toen: 'Bedoel je dat je alles al voor elkaar hebt?'

'Nee, dat bedoel ik niet. Ik ga regelen dat er hier een loopstal komt en dat jij die tienduizend krijgt. Ja, ik krijg dan meteen de boerderij op mijn naam. Nou, als je naar Anna gaat, vertel het haar dan maar.'

Fien ontstak in woede. 'Ben je wel goed bij je hoofd? Denk je soms dat Anna op jou zit te wachten?'

'Nou, eerlijk gezegd, die indruk had ik weleens.'

'Laat je eens nakijken, broertje. Anna is een meid die wel tien jongens kan krijgen. Eerlijk gezegd begrijp ik niet waarom ze niet gaat met Marinus van de bakker. Marinus' vader wil ermee stoppen en heeft al een huis gekocht, en Marinus heeft haar al drie keer gevraagd.'

'Hoe weet jij dat nou?'

'Anna is mijn vriendin, Willem, we hebben geen geheimen voor elkaar.'

Hij keek haar aarzelend aan. Hij wilde vragen: hoe denkt zij over mij dan? Maar hij besepte opeens dat Anna daar vast niet met Fien over gepraat zou hebben.

Hij ging naar binnen en daar merkte hij dat zijn vader al naar bed was gegaan. Moe zei: 'Willem, je moet met je va gaan praten, hij voelt zich niet goed. Ik wou de dokter nog bellen, maar hij zei: 'Nee, ik ga morgenvroeg wel naar het spreekuur, zo erg is het nou ook weer niet, maar ik wil eerst met Willem praten.'

'O, ik ga wel, ik heb al koffiedronken bij Gerard omdat ze daar een koe hebben die kalven moet, maar ondertussen kan dat nog wel een paar uur duren.'

Zijn vader lag op bed en had een abnormaal rode kleur.

Hij ademde zwaar, maar toen Willem in de slaapkamer kwam, zei hij meteen: 'Willem, wij moeten even praten. Ja, je weet al wel dat wij stil willen gaan leven, maar ik heb geen rust voor ik alles met jou heb overlegd.'

'Ik weet al dat jullie ermee stoppen willen en ik heb besloten dat ik naar de bank ga voor een hypotheek, maar ze kunnen daar niets als ik geen cijfers kan overleggen.'

'Ja, dat is logisch. Daarom wil ik nu even met jou praten. Jij moet de boerderij overnemen. We moeten alles maar laten taxeren.'

'Ik dacht dat jij dat zou doen, va.'

'Ja, dat zal ik ook wel moeten, maar daar zit ik niet over in. Ik zit erover in dat jij straks nooit in je eentje alles zult kunnen doen.'

'O, maar ik wil een loopstal laten zetten. Je zei zelf dat je dan de helft minder werk hebt en je kunt meer koeien houden op hetzelfde land.'

'Nog meer koeien? En denk je dan dat jij al die koeien wel in je eentje kunt verzorgen? Jongen, denk toch eens na, we zijn nu, als we meestal met ons vieren melken en moe en Fien vaak de kalveren verzorgen, altijd al heel druk.'

Ze zwegen even allebei. Willems vader lag feitelijk gewoon naar adem te happen en Willem vroeg zich af of het toch wel zou kunnen. Toen zijn vader weer wat op adem was gekomen, vroeg hij: 'Heb je weleens aan trouwen gedacht, jongen?'

Willem kleurde. O ja, hij had daar zeker over gedacht, maar om daarover te praten, dat vond hij te moeilijk. Stiekem had hij vaak aan Anna gedacht, maar na de opmerking van Fien durfde hij niet over haar te praten. Eindelijk zei hij: 'Ik dacht, va, dat zoiets groeien moest.'

'Nou ja, jongen, dat is ook wel zo, maar laat het niet op zijn beloop. Geloof me, jij kunt dit bedrijf niet in je eentje bewerken, en de handel, daar heb jij geen aardigheid

aan. Maar in elk geval moet het zo gebeuren: als alles is getaxeerd, gaan we naar de notaris. Je leent zoveel van de bank als je kunt en de rest lenen wij jou. Je betaalt ons een procent minder rente dan je bij de bank moet betalen. Je moet wel zorgen dat Fien meteen tienduizend gulden krijgt. Nou, en dan moeten we maar hopen dat alles goed gaat.'

'Ik bel morgen meteen voor een taxatie. Dan hoef jij dat niet te regelen.'

'Ja, doe dat maar, want ik ga eerst naar de arts.'

Willem ging naar de kamer en zijn vader probeerde wat te slapen.

Zijn moeder drukte hem nog eens op het hart dat hij haast moest maken met de overdracht. Ze maakte zich grote zorgen. Ze verweet hem: 'Jij laat alles maar op zijn beloop, maar zo werkt het niet in het leven. Zolang je vader nog goed kon, nou ja, dan loopt alles ogenschijnlijk vanzelf, maar er gaat in het leven niets vanzelf, jongen. Ik had jou eerder achter de broek moeten zitten. Straks zit ik misschien in mijn eentje in het dorp,' klaagde ze.

'En heb ik daar schuld aan?'

'Ja natuurlijk, jij had toch al lang een vrouw moeten zoeken. Je bent toch zeker recht van lijf en leden.' Ze liep naar de slaapkamer en kwam meteen terug. 'Ik ga de dokter bellen, hoor, ik vertrouw het niet, je vader ligt daar met een hoogrode kleur.'

Het duurde niet lang of de arts was ter plaatse en toen hij va had onderzocht, zei hij: 'Het is goed dat u mij hebt gewaarschuwd. Ik laat uw man opnemen. Ik denk dat hij een beroerte heeft gehad.'

Toen de ambulance kwam en va werd meegenomen, reed Willem met zijn moeder naar het ziekenhuis toe.

Nadat ze een tijd in de wachtkamer hadden gezeten,

kwam een arts hen vertellen dat vader Marken een lichte hartaanval had gehad. Hij moest in het ziekenhuis blijven voor nader onderzoek.

‘Nou waren we toch al haast te laat,’ verzuchtte zijn moeder.

‘In elk geval,’ zei ze even later, ‘sta jij er van nu af aan alleen voor, Willem. Op je vader hoef je niet meer te rekenen. Ik zal je zoveel ik kan helpen, maar als hij weer thuis is, gaan we zo gauw als maar kan verhuizen. Dan ben ik er zeker van dat hij zich geen zorgen meer maakt over de boerderij.’